

A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBÖL Pénteken 13. februáriusban 1791:

*Élegyes approságok és szóról szóra ide tett
Tudostó Levelek.*

A' mi Felséges Urunk minden Felséges Vendé-
geivel edgyütt a' leg frissebb egészséges álla-
potban vagyon egéiz F. Udvarával. — Ezen hónap-
nak 12-dikén születése napja' a' Korona alá követ-
kező Hertzegnek, a' midőn a' 23 dik éltendőt sze-
réntsésen elérte, mivel 1768-ban jött vala ezen hó-
dalat való Viágra. — Az Udvari Bálak, 's más
közönséges mulattságok rend kívül valók — de ná-
lunk még sem ujjságok — mivel majd minden-felé
így vagynak. — A' sár Bétsben olly nagy a' kül-
ső Városokban; hogy a' Kolosváriaknak is adhat-
nánk belölle — a' Duna tendes, és az árviztől va-
ló félelmünk meg-szünt. — Egy Jan. 31-dikén kélt

Felséges Rendelés által az ugy nevezett *Commertial Stempel*, az az: az Áros portekákra ütni szokott petsét Aprilisnek végével meg szünik, és így a' Könyvekre nyomni szokott béjeg is egélszen el-töröltetik.

— Gróf *Károly József* Ur *Kontzipisíróvá* lett a' F. K. Helytartó Tanácsban. — A' F. *Palatinus*, mint a' *Júfoknak* és *Kunoknak* Oberllere, Grófja és fő Birája, *Ríkosi Boros Sándor* Urat maga *Palatinus* fő Kapitányának, és *Komáromi Menyhárt* Urat másod Kapitányának valóztatta ezen Kerületekben, kik közül az első ezen Hivatalának viselésére, ezen hónapnak 9 diken hitét is le-tette *Posonyban* a' F. *Palatinus* kezére. — A' Ts. Királyi Fő - Strázsames-ter *Benkó Gáspár* Ur, és ennek a' F. Magyar Kan-
tzellárián szolgáló *Tellvérije Benkó József* Ur ö Fel-ségétől, mind a' 2 nemem lévő Maradékjokra néve Magyar Nemességgel ingyen meg-ajándékoztattak.

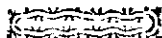
— Mint egy 500-ra mégyen azoknak számok, kik a' mi *Kegyelmes* kejuink II-dik *Leopold* alatt meg-nemesítették; melyből láthatni, hogy mi a' *Kegyel-mes* Atyánk oszlopa a' Nemességnek nem gyűlöljé.

— Az ide alább iktatott Levél ugyan már tudva vagyon, és az egész Ország ábrázattya előtt történt dolgokat foglal magában; de hogy a' minket tudósító Lelket meg ne folytsuk, ide iktatjuk.

Posony 9. Febr. (szóról szóra, betűről betűre.)

— „Nyóltzadik Februáry vétetődött fel utollyára a' Vallás dolga Országunk Gyülésében, olly vég-gel, hogy az ő Felsége, mint Ország kérésére lett *Compromissionális* Biró által, másodsor is nem tsak a' *Lintzi* és *Bétsi Pacificációk* értelme szerint meg-ítéltetett, sőt már ő Felségétől *Artikulusokban* is fel-téttetett, *Protestánsok* Vallása Szabadságairól 's *Júfsairól* való *Törvény inarticuláltalsék.*“

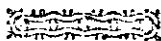
Ez úttal is el-követtek a' Papok, mind azt va-lamit magok és kevés számmal lévő mások Vallás-gyűlölségébe hiv követői tehettek. *Boronkay* Ur majd más-fél óráig tartotta a' próba kövön az Or-szág Háza békelességes türesit, írásból mondott hely-szab. beszédével a' Király *Sequentziája* helytelenéjét, a' R.

a' R. Catholica Vallás általa képzelt halálos sérelmeit, és azon Törvény kárhozatos következéseit sükeretlenül mutogatván, eztet követték *Szent-Iványi Mifits és Priletzki Urak*, mint a' Magyar Clerus hiv Tanitványi. — — Mind ezekre rövideden felele Mélt. Tanátsos *Szirmay Ur*, jelentvén az Ország Rendjeinek ujjabban-is Vármegyéjétől vett *Instructioját*, melly' szerint a' Vallás dolgába ki-adott Királyi Resolutionnak ugy a' mint fekszik lejendő *Inarticulatioját* kérté; ez után fel-kele Gr. *Battyáni Aloyfius*, és tüzes de jól el-készült Beszédébe a' Proteliánsokon eddig történt méltatlanságot, 's különösen annak illetlenségét, hogy a' Clerus a' Királynak mint Compromissionális Birónak, utólsó Sententiáját most felsegetni kívánnya, olly eleven színekkel 's hathatós szókkal festette, hogy az Ország Házának nagyobb része, ezen Orátzio véginn maga tettzésit, 's Orátor beszédibe való meg-edgyezésit nagy tapsolással jelentené — ezen tapsolás a' Clerust meg-sértvén, midőn ezt közzülök *T. Sólnai Ur* fel-szóval illetlennek állitaná; mint szemtelenül illetlenebb Ország Háza Tagjai maga viletének Censora, Gróf *Szapáry* 's mások által keményen le-ültteteték. Ekkor a' lárma egy kevésbé meg-szünvén, fel-kele a' *Judex Curiae*, és e' gyűlölséges és már annyiszor hányt 's vetett matériába ismét keserves kötelelségének tökéletesen eleget tett, mind ékesen szólásával, mind fontos okokkal a' Vallás felett való vetélkedésekből olly sokszor származott Országunk szerentsétlenségeit mutogatván, 's az Diétát a' Király végső Sententiájába való tökéletes meg-állapodásra kérvén, melyre a' Personális-is a' Státusok nevével declárálta, hogy az ő Felsége Resolutionját, ugy a' mint fekszik, minden változás nélkül Törvénynek bé veszi. Ugyan ezt nagy fel szóval sürgetvén Gr. *Forgáts*, Gr. *Haller*, Gr. *Eszterházy Ferentz*, Gr. *Viczay*, Gr. *Szapáry*, Gr. *Erdödy*, *Maytiny*, *Muslay*. *Luby* és *Horváth Urak*; látván a' Primás, hogy már egészen tzeljét el-nem érheti, bé adá a' Clerus Protestatioját, melyhez a' Catholicus

cus Sæcularis Urak közzül is négyen vagy öten él szóval magokat ragasztani kívánák. Itt ismét feleke az Ország Birója a' Clérusnak eleibe terjedtén, hogy ezen Protestátiót leg-felnyebb is csak úgy lehet bé-venni, hogy ha az Articulus Titulusába es tétetődik: *non obstante, et nullum unquam vigorem habitura Contradictione Cleri et non nullorum Catholicorum.* Ebbe megint nagy kiabálással a' Clérus ezen szót, *non nullorum* ezen szókkal *potioris Partu Catholicorum* akará erőszakosan fel-tseréltetni, és minthogy számok igen kevés vala; sok vetélkedés után Gróf *Illysházy* a' *non nullorum* helyett maga ezen Expressiót *Partis alicujus* javasolta, melytől a' másik szó helyett fel vétetődött, és a' *Judex Curie* által el-olvasatódván, 's az Itéllő-Mesternek által adódván az Ország Gyűlése, ez nap esvélő 3 óra tájján oszla széjjel. Valóba meg-jegyzésre méltó dolog, hogy az Ország ez napi Gyűlésébe, melybe a' Protestánsok magok Törvényes Jussaiban vitasza tétetődtek, ezen igazságos ügyet magok a' *Non-mano Catholicus Sæcularis* Urak folytatták kezdetétől fogva végéig, és ez nap a' Protestánsok egyet vagy kettőt kivévén, a' dologba semmit nem csináltak. A' Catholicus Sæcularis Uraknak ezen virtuosá tselekedete, el-selejtette a' Protestánsokkal a' csak nem 200 esztendeig rajtuk el-követett méltatlanságot, és az Hazasiak közt már valaha lejárt jó egyetűségnek ez nap vetette-meg leg-jobb fundamentomát.

Egy hozzánk küldött valóságos — és szomorú történet. — „Jan. 29-dikén eslve, egy Tómesvár és Lakos között fekvő *Szimerfzeg* nevű Oláh faluban, egy ott lakó *Tamási* nevű Arendátornak, éppen akkor ütének 16 tolvaj Oláhok a' házára; midőn egy *Vasemberg* seregébéli fő Hadnagy Gróffal asztalhoz ütének volna. Midőn ezen 16 Gonosztévők egyfeszersmind a' szobába bé léptének volna, vévén az Arendátor észre a' dolgot, el-rikóltja magát, és mindketten a' szegen lévő pár pistolyhoz kívánnak valanyúlni, de edgyik Oláh az Arendátort úgy üté föbe, hogy

hogy az azonnal a' földre borulván fél holtan, a' Hadnagynak óráját el-vevék, egy koss bundával bé takarván, bé-vivék a' más szobába, hól az Arendátor Felesége vala gyermekeivel edgyütt, és itt az Afzfonyt kényszeríték, hogy minden pénzét adná elé. E' szegény magán kívül lévén, minden pénzét által adá a' Tolvajoknak, kik minden szobákat feljárom, minden fegyvereket és jobbszaka házi-készületeket el-prédálának. Midőn már azon vólnának, hogy a' prédával edgyütt a' háziól el-induljanak, észre-vevük a' Tolvajok, hogy az Arendátor mozogna a' földön fél-halva; melyre nézve fel-vevék a' földről, és él-vivék magokkal egészen a' *Kepeteri* szélekig, hól nem vólt az elég, hogy meg-ölték, hanem száját mind a' két felől füléig hasítván, meljét fel-szakasztották, és azt puska porral töltvén-meg, a' holt testet széjjel hányották, és ott hagyták. Már most a' szegény Afzfony 3 gyermekeivel edgyütt egy meg vigasztalhatatlan Özvegy, és nem alkalmas arra, hogy a' Gazdaságot tovább folytassa. — Itt a' gyanú a' maga Jobbágyaira a' *Kepe-ti* Oláhokra vagyon, de még eddig a' Gonosztévők kézben nintsenek. — Mely szánakozásra méltó egy olyan Ország, hol ilyen fene vadaktól is soha sem gyakaroltatott kegyetlen történeteket kellett hallanunk! — A' mi Hazánk kebelében fok Nemzetbéli Jobbágyok és Paraszatok vagynak, mellyikről hallunk mi e'-féléket? tsak az Oláhokról; 's mi ennek az oka? nem az én dolgom vizsgálni; de mint hogy engemet is ezen Haza földje szült, e' nevelt, ebben vagynak leg-nagyobb tapasztalásim; ide tészem a' magam értelmem: — A' mi Hazánkbeli Parasztaink, Jobbágyaink és palléroztatlanabb Polgáraink, vagy Magyarok, vagy Szászok, Tótok, vagy Oláhok. A' Magyar, Szász, Tót Nemzet vagy *Katholikus*, vagy *Evangelikus*, vagy *Református*. Ezeknek Papjai fel állanak a' Prédikáló-székbe, és a' tudatlan népbe leg-alább Istenhez való féltelmet, Felebarátságokhoz való szeretetet öntenek; ezeket a' büntől irtoztatják, a' jóságos tselekedetek-

re serkentik. Ezek bűneiket meggyonnyák, és egy szívet érzékenyítő intési és tanítást vesznek mind annyiszor; mely szerint az ő gonosz indulatai az okos és tanult Papok által zabolán tartatnak, és soha ezekről ilyen emberi természet felett való történeteket nem hallunk. — Az Oláh Pap botskorba, harisnyába és tzondrába jár, valamint a' többi Oláhok, csak arról lehet ötlet esmerni, hogy holisztább a' Tzondrája, mint a' több Oláhnak. Minden tudományja csak az olvasás egy Oláh Papnak, minden Keresztényi erköltse csak a' böjt, mellyet egy Nemzet is olly keményen nem tart, mint ő; úgy hogy: ezek a' fenn irt Gonosztévők nem irtóztatnak ölni és prédálni; de még annyi prédának igénytelével is arra őket senki rá nem tudná venni, hogy egy böjt napon csak egy falat zsiroft is megennének. A' Papjának, valamint a' Halgatójának nincs mit egyék; mert a' dologra a' leg-restebbjik Nemzet. A' Papnak és a' Halgatónak egy a' Tudományja, egy a' Morálja — azért edgyezve fogták a' gonoszság kötelét. Az Oláh Pap a' leg-nagyobb Tolvajnak bűneit is meg-botsáthatja fizetésért, azt hiszik — és valameddig az így lesz, addig az Oláh is Oláh lesz. — Visgállya-meg akár-ki Erdélyben a' született Magyar Jobbágyokat, ezerekkel birnak némelleyek, pedig egy a' tereh rajtok. Nézze-meg valaki a' Szászokat! többje van némelleyeknek mint az Urának — mi az oka? Keresztényi Isteni félelme, okos Papja, és munkás szorgalmatossága vagy.

Buda Jan. 11-dikén. — Tellyes öröme vala Nemzetünknek, midőn hallaná, hogy egy öfve állott Magyar jádztó Társaság, a' közelebb le-folyt 1790-dik esztendőben Októbernek 25-dik és 27-dik napjaiban, Pest és Buda Vároisait, a' játék-néző helyen, született nyelvünkön, éppen a' meg-elégedésig gyönyörködte. Remenségünk vala, hogy ezen gyönyörőségünk továbbá is szakadatlanul fog folytatatni: de remenségünknek meg-tsökkenését, annál kezevelebb illetődéssel említhettyük már most.

mennél bizonyosabban hirdethettyük azt, hogy ezen hazfnos tzel elő-menetelének nem egyéb, hanem némellyeknek pénz-éhezése, és minden jó igyekezetnek méh teje, az a' leg-alatsonabb indulat, az irigység vetett gátot; mely annyival nemtelenebb alatonyság, mennél illetlenebb egy jó Hazafinak, a' Királyi F. Parantsolatokkal, ily vakmerő bátorsággal ellenkezni. Az egész történet ennyiből áll, a' mint itt következik: — „Kegyelmesen rendelvén ő Felsége a' Magyar nyelvnek ki pallérozásán való szorgalmatosságot, arra birta ezen dolog némellyeknek indulattyokat, hogy magokat öfzve tsatolván, egy Komédiát jádtzó Magyar társaságot formálnának. Sok ifjak vállalkoztanak ezen tzel elő-mozdítása végett, rész-izerint tsak bizonytalan időre, rész-szerint pedig örökre, magok mellé vévén az Atszonyi nemből is némellyeket. Ezen tzelt, a' F. Királyi Helytartó Tanács-is, jóvá hagyása által, meg erősítette. Azt akarta ezen Társaság továbbá a' Pelli és Budai Német Játék-néző helyeknek Arendásaiktól meg-nyerni, hogy ezek, az Arenda bizonyos részének meg-fizetéséért, azokon a' napokon, mellyeken a' Német jádtzók nem játszodnak, egednek-meg a' Magyar Társaságnak, a' nevezett Német Játék néző helyeken meg-jelenni: Noha ezen dolog iránt az all Arendás, *Pest* Várofsától és a' Vármegyétől is meg-intetett, tsak ugyan tudott annyi ki-fogáft keresni, melly által a' Magyar Társaság kívánságának ellene állott; melly miatt ez, már egy negyed rész elztendő alatt, máig-is kéttéséges várokozás alá vagynak rekesztetve. Még eddig ugyan ezen hazájok szolgálattyára magokat el szánt szemellyek egészfszen el-nem tsüggettenek: szenvedik ugyan is a' szükséget, és az ezzel járó egyéb alkalmatlanságokat, egy nagyra születt Ifjunak gazdálkodó segedelme által. Kárára, még pedig egy szélesen ki-terjedett Nemes Nemzetnek, örökös kárára fog lenni, ha ezen Társaság több hónapokig-is szenvedni kényszerítettvén, és végre a' nevezett ifju Moeccenástól is el-hagyattatván, szándékát egészfszen le-

tenni

tenni kénytelen leszen. Hát nintsenek-é Magyar mecenások többen egynél!! Nintsenek-é több oly Magyar Méltóságaink!! kik Nemzeteknek előmenetelét szívesen vitelvén, a' jó, hasznos, de érték nélküli való, legittséget kereső igyekezetet, értékkel és társalattal legillen ki kívánják.

Nagy Bányáról 4. Febr. — A' mi Környékeiken tapasztaltatott föld-indulás Kapnikon tartott legelső hószafobban, hól egy hét alatt meg-nem szűnt; úgy annyira, hogy már a' Bányász nap-számok nem akarnak vala dolgozni, sőt a' magok házaiknál sem akarnak vala maradni — de, minthogy a' házak alacsonyak, és többnyire fából vannak épülve, azokban semmi nevezetes kár nem esett, hanem egyedül a' nagy Templom szenvedett némely veszedelmeket, és éppen akkor hasadozának meg ennek falai, midőn a' templombéli áhittatóság tartaték, mely alkalmatossággal a' jelen lévő nép nem kevésbé rettent vala meg. — Itt az idő kellemese tavaszi napokkal jár — a' térségekről elment a hó, csak a' hegyeken láttik még valami; de a' hó után esett víz miatt olly nagy a' fár, hogy löv helyeken járhatatlan.

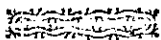
A' Dalmátzini, Horváth és Tót-országi Státusokból be-mutattatott kívánságoknak és terheknek summaja, az azokra adott Fels. Királyi végrendelet edgyütt.

1.) Minthogy a' Horváth-országi Vármegyék 1723-ban Magyar országnak Constitutiója szerint elrendelve még nem valának: ezekre tehát akkor a' Helytartó Tanátsnak foglalatosága az azon esztendőbeli 98-dik Artikulus szerint, ki nem terjedhetett. Minekutánna pedig d. e. *Mária Theresia*, tulajdon hatalma szerint, ezen Országnak egy különös Politicum Consiliumot rendelt volna, 12 esztendői tartalásáig meg-mutatta azt, hogy a' különös Dikasterium szükségtelen volna; melly szerint a' b. e. Császárné, ugyan csak maga hatalmából, az ezen Ország-béli munkákat a' Királyi Helytartó Tanáts

hoz ismét vizsgálta vitte, az hol ezek máj napig folytattatnak. Tehát esedeznek a' nevezett Státusok, hogy ezen Vármegyék tovább-is a' K. Nagy Dikasteriumnál maradjanak, és ennek Tanácsos 's alább való tagjai közzé, a' fent említett Országok siai-is illendő Izámmal bé-vétefsenek: a' *Bónnak*, az 1492-diki 42-dik Art. szerint, ülés mutattassék: az egész Ország szabadságait illető dolgok, ezentúl-is közönséges gyűlésekben folytattassanak. — 2.) Horváth országnak adója. a' Magyar-országi szerint lévén rendelve, szükséges volna meg határozni, hogy Ország gyűlése nélkül azt nevelni ne lehessen, és Diétának alkalmatosságával, a' Magyaroknak adójától elválva folytattassék. — 3.) *Tzeng* K. szabad Várofska, melly katonai Törvény alá vonatott, a' 1741-diki 56-dik Art. szerint, a' maga privilégiumjait ismét nyerje vizsgálta: mellynek véghez vitelére katonai és politikai Deputátusok rendeltessenek. — 4.) Igen jó lenne, ha annak emlékezete, hogy d. e. *Mária Theresia*, az ugy nevezett *Littoralét*, Horváth-országnak a' tenger felől fekvő részét, Magyar országgal öszve foglalta, Diétai Artikulus által hagyatnék fenn a' következő idökre. — 5.) Mint hogy a' kereskedés, szabadságon, a' katonaság pedig, erőltetett engedelmeségen van fundáltatva: tehát ugy tétzik, mintha Horváth-országnak *Littorale* név alatt esmértes része szükségesképpen kíváná, hogy a' *Joséf Ország úttya* egészízen, és az ezen út 's a' *Károly úttya* között lévő vidék, a' kereskedés elő-meneteléért ismét politika igazgatás alá adattatnék. Tehát a' *Tzeng* Várofsa iránt tétetendő Commissionnak, igen jó lenne, ennek el igazítása iránt is hatalmat adni. — 6.) Az ugy nevezett Várasdi Generálisságnak ismét a' politikai rend alá való vizsgálta tétele iránt, a' Horváth Státusok kívánságára, már I. *Leopold* a' maga 1703-diki Diplomájában ígéretet tett völt: de az előtt, hogy ígéretét teljesíthette volna, meg-halálozott. A' Státusok az 1715-béli Diétán, ugyan ezen kívánságokat VI-dik *Károly* alatt, meg-ujjították, midön meg-is határozatott,

tatott, hogy a' Várasdi Generálifság, a' politikai igazgatás alá vissza tevődjék. De némely könnyű állások miatt, nem hogy bétöltetett volna ezen végzés, sőt még fzelelítettett a' katonai vidék: mely szerint jónak itélnék a' Státusok, hogy az az iránt adatott Törvény, bizonyos Comitissó által, ez által végre hajtatódnék. — 7.) Az iránt is egy Commissionnak kellene ki rendeltetni, hogy meg-figyáltnék, miként lehetne ezen határ-kerületeknek, a' Törvényre, gazdaságra, és politikára nézve, az Ország Törvényzei és Constitutioja szerint igazgatatni. — 8.) A' Nemesek es a' Izabad K. Varoloknak polgárjai az 1719-diki 59-dik Art. szerint, minden vám-fizetéstől szabadok volnának t. i. benn az Országban: de még-is ennek meg-fizetésére kényszerítettven, szükséges lenne ezeknek ezen törvény ellen való fizetés aloll fel-fzabadittatni. — 9.) Eledeznek a' Státusok az iránt-is, hogy a' Bánnak hatalma, mely az 1729 diki 20-dik, és az 1741-diki 47-dik Art. által meg-határozva, és más rend-béli Inaugurale Diplomák által-is meg erősítve vagyan, a' maga ereje szerint seun-maradjon, és így az 1708-dik esztendő-béli Koronázást meg-elöző II-dik Art. értelme szerint, valamint a' Károlyvári, ugy a' több Tót kerületeken való fő igazgatás-is, a' Bánnak által adattassék, továbbá, hogy a' Bán ez után-is, mint eleitől fogva vólt, ő Felsége által, a' Státusoktól jóvalotott 4 tagok közzül váloztassék, és az 5 ezer forintból álló rendes fizetése meg-légyen, végre hogy ő, az 1750 ben nékie *Mária Theresiá* tól adatott privilégiuma szerint, bé-rekesztve az Oberflájdinántságig, katonai Tiszteket nevezhesen.

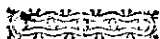
Következnek az ezen punktumokra tétetett F. Feleletek: — 1.) Kegyelmesen jóvá hadja ő Felsége, hogy ezen Országoknak Vármegyéi, politikai igazgatásaikra nézve, továbbá-is a' K. Helytartó Tanátstól fügjenek, az hol ezen Országoknak tagjai illendő számmal Tiszteknak fel-vétefsenek, a' Bánnak, midőn ezen Dikasteriumnál meg-jelenhet, illendő ülés és voks engedtsék, és hogy végre az Ország

Országot illető szabadság-béli foglalatosságok, Királyi engedelem mellett, közönséges Diétán végeztessenek el. — 2.) A' másodikat is helyben hagyja ő Felsége, és hogy az 1715-dik esztendőbeli 8-dik Artikulusnak ereje, Horváth-országokra is ki-terjedjen. — A' mi illeti a' 3-dik és 5-dik punktumokat, a' *Tzeng Várossa* és a' *Josef úttya* iránt, elegyes Commissio fog, a' katonák és a' politikusok között rendeltetni; további igazítása pedig ezen dolognak, a' jövő Diétára halasztatik. — 4.) A' negyediket is helyben hagyja ő Felsége, azon kívül: hogy *Bukhari Vára*, mint szabad ki-kötő helyű és kereskedő Város; meg-fog a' maga privilégiumjaival maradni. — 6.) A' Várasdi Generáliság iránt, elegyes Commissiot fog rendelni ő Felsége, mely által minden dolgok felől tudósítást kíván magának tétetni. — 7.) Hogy a' határ-kerületek, a' törvény, gazdaság, és politikára nézve, a' haza Constitutioja szerint igazgathassanak, az most meg nem eshetik, az lévén a' tziel, hogy minden törvényes értetlenségek és perlekedések el-kerülthessenek, azon kívül, hogy szükséges az-is, hogy az Orzágnak egyéb környüállásai-is, tekintetbe vétefsenek. — 8.) A' 8-dik punktum iránt, tudósíttatni kíván ő Felsége, a' katonai Státus által, és az szerint fogja tenni rendelkezéseit, a' mint a' Törvények fogják kívánni. — 9.) A' mi a' *Bán* hatalmának meg erősítését illeti, meg marad ő Felsége azon határozás mellett, melly 1790 ben Sept. 21-dikén adatott ki, ugy a' nélkül, hogy a' Státusoknak a' magok jóvasságokat meg-tenni: a' fizetése a' mellett marad, a' mint volt eddig: a' mi azt illi, hogy a' *Bán* Tiszteket nevezhessen egész az Oberflajtinántsáig, ez iránt bé kívánnya ő Felsége maga elejébe a' tztíttatott Diplomát, 's a' szerint fogja rendelkezést tenni, a' mint jönnek ítélendi. Azon kívánságára pedig a' Státusoknak, hogy a' Károlyvári és a' Tót Izéleknek fő kormányozása, a' *Bánnak* hatalma alá adassék, réa nem álhat ő Felsége azért, rész-szerint; mivel az elő hozatott Törvényeknek szereztetésétől fogva,

fogva, mind az határookra, mind pedig az Ország-
nak oltalmazására nézve, az idő béli körülállá-
lok egészben meg változtanak; rész szerint pedig a-
zért, mivel a' Bánnak foglalatolságai egyebek vol-
nának, és oly szélesen ki-terjedett határokat, mo-
tani hivatalának tulajdonsága szerint nem igazgat-
hatna. —

Kis Oláh-ország 3. Febr. — Hogy itten a' Tsá-
szár pénze, a' paraszt embernek Török pénz szám-
szerint ugy a' dik ugyan a' mint nagyobbított
p. o. 1 Koronás tallár 2 Ligben és félben, a' mi
pénzünkkel pedig 2 Rfr. 16 krba, de a' paraszt em-
bertől a' portio szedő Boérok, Csákójok, egy koro-
nás tallért csak 2 Ligban, egy $\frac{1}{2}$ tallért 1 Ligban
2 Márjásost csak $\frac{1}{2}$ forintban, egy húzást csak 18
krban, egy márijáll 15, egy 10 krajtzárost 9, egy
petákat pedig 6 krban vesznek-el, mely nagy keres-
kedés csak ez is minden darab pénzen eunyt nyer-
ni: de mely nagy vakmerő bátorság ő Felsége pé-
zít így le-verní, meg kifsebbíteni. A' szegény pa-
raszt emberek látván illy nagy károsodásokat a'
Császár pénziben, kívánták az igazságok mellett ki-
keresni, hogy miért veszik többen hijánossággal a'
Tsászár pénzt az adóban; nekik pedig maga való-
ra szerint adják; mely szerint már mi sem tudunk
vala a' Tsászár pénzt annyiban fel-váltatni a' pa-
rasztok közt, a' mennyiben a' pénz-verő házból és
Kir. Cassából költ. Hogy pedig a' szegény parasz-
tok pénzbéli károsodásokat kezdték keresni. Azért
most már fokban fogságban tétettek, mi lesz belölle
nem tudom; elég az, hogy itt meg-mérik kifsebbi-
teni a' Tsászár pénzt, nem hadják ugy járni min-
denkor, a' mint a' Királyi Kamarából költ. Ez ám
az igaz hamis pénz verés. Most már azok a' Csá-
kójok, a' kik illy meg kifsebbítéssel szedték fel a'
pénzt a' szegény parasztoktól, keresik a' szegény
parasztokat, és költséget, fáradságot kívánnak;
ilyen az Oláh országi. — — — Itten Nyár ya-
gyon — nem tudom ottan.

NB. H. *Potemkin* egynéhány ezred magával ígérkezett, hogy a' *Szisztovi* Congressusban maga-is személylesen meg-fog jelenni, de nem hiszem hogy oda várják. Az *Anglus Kurir Szisztovból* 31-dik Jan. itten mene Ráts felé kerefztül, és azt mondja hogy nem úgy megy a' dolog a' mint ök akarták.

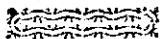
Elegyes approságot. — Némely Levelek azt akarják velünk el-hitetni, hogy a' *Muzka Tsálszárné* a' jövő Septemberben Bétsbe fogna jöni, és a' jövő egész telet *Pisában* a' feredőben fogna el-tölteni. — *Spanyol* országban tsak alig, hogy egy belső tűz nem támadott. A' pénznek szük volta miatt, itt az adót akarják vala nagyobbítani, melyre a' nép fel-zendülvén, némelly *Tartományokban* már füsteleg vala az alattomban égő tűz, melyet fokoknak fogságával, halálával és számkivettetésével óltának-ki, és azzal, hogy az adó nem nagyobbítatik. — A' *Szisztovban* lévő békelesség *Tanátszsáról*, a' *Muzkának* a' *Portával* való hadjáról, a' *Pruszszus* más közbenjárók mozgásáról annyit beszél a' *Bétsi Publikum*, hogy már semmit sem lehetünk felölle; mivel ellenkezők a' hírek — mi pedig azt is tartjuk, hogy itt még a' meg-határozott igazság titok; azért erről máskor — A' *Horváth-országi* széleken egy 5000 házból álló *Város*, u. m. a' *Bosniai* fő *Kormányozónak* lakó helye egészfzen hammuvá lett — annak a' háznak lakósi, hol legelőbb tűz támadott, mind a' tűzbe hányottak a' néptől. — Egész *Pruszszia* fegyvert zörget — mire mehet — ez után haljuk.

Ugy értyük *Bétsben*, hogy ő *Felsége* kegyelmes rendeléseket tett, mely szerint az alsó *Vármegyékben* és a' széleken lévő zabot, szénát 's egyéb elességre szolgáló dolgokat hirtve hordatják a' felsőbb nyomoruságban és éhségben lévő *Vármegyékbe*, és a' szükölködő népnek ki-olztatik költsön fejébe, hogy midőn az llien néki bőven ad, fizesse-meg, ugyan azzal a' mit kapott. — A' *F. Ts. K.* *Pénzházban* *Bétsben* tolvajság egett — 34-ezer forint ár-

ra Bankó-tzédulát loptanak-el — ezt idegen nem lopta — ő Felsője el-végzette, a' mint mondatik, hogy ha valaki hamis Bankó-tzédulát talált-bé-váltani, a' már künn járók közzül, vigye az azt bé-váltó Hivatalhoz, és ki-fizetik, hogy azok szaggattasának el.

Tudománybeli dolgok.

Ketszemé 6. Febr. — „A' Természet Historiájának azon első darabja, melly tanit az Asványokról, (Regnum minerale) és a' mellyekről való tudósítást még tavaly ki-botsátottuk, de a' mellynek ki-nyomtatása a' Typografus hibája miatt mind ez ideig el-maradott, már mindjárt el készül Magyar nyelven. Ha azért valakinek tétzeni fog, méltótságon magát jelenteni azakkor meg-nevezett elő-fizetést bé-vevő Uraknál, akár nállam Ketszemén. A' közelébb lévő Urak minden bizonynyal várhatják kezeikhez a' munkát Gergely nap tájékán, a' távolabb valók pedig Jofef napi Pesti Vásár után. Ha ezen munka Nemzetem előtt kedvet találánd, a' nállam már munkába lévő második darabjával is a' Természet Világának, mely tanit a' növötényekről (Regno vegetabili) rövid időn ugyan Magyar nyelven fogok szolgálni. Minthogy pedig a' Könyvnyomató valaminot a' munkába lévő első darabért, úgy ezért is előre kívánnya a' fizetésnek felét; ezen az okon, kérettetnek az előre való fizetést bé-vevő Urak, hogy az első darabért lejendő elő-fizetést mentől elébb méltóztasának hozzám Ketszemétre el-küldeni, hogy a' második darabnak a' nyomtatása annál hietősebben mehesen véghez. Az most munkába lévő első darab a' nyomtatványba minden bizonynyal fel-megy másfél annyira, mint a' tudósításkor reménylettem, következés képpen sokkal többet kell érette fizetnem; az árrát mindazonáltal 51 kr. nál feilyebb nem emelem; úgy gondolkozván,

ván, hogy az elő-fizetést bé-vevő Urak, annál többnek el-adásába méltóztatnak munkások lenni, hogy kárt ne vallyak. — *Zay Sámuel O., Doktor.*

Erdélyben Háromszéknek rendes *Fiscussa*, a Természet titkait vizsgáló úgy nevezett *Leopold* tudós Társaságának Tagja *Doktor Lange Márton* Ur, az Erdélyben olly fok izben, és némely részeiben tsak nem szüntelen uralkodó Marha dög orvaslásáról adott ki mostanában egy igen hasznos munkátskát Németül Szebenben a' *Hochmülfster* Ur betüvel. Az e'-féle Könyvekre Hazánkban igen nagy szükség van; de bár Magyarúl is kijöne, hogy a' Németül nem tudók is olvashatnák. — Az ifju *Gréjerenél* Bétsben jó most ki elő fizetésre egy Könyvetske, melyben a' Ts. Királyi Regimentek, azoknak felállásfoktól fogva a' mostani ideig mind meg-lésznek. Minden tsatak, Vár-vételek, és valami tsak a' mi Táborunknak hiltoriát illeti, mind benne fog lenni és még tsak az ez-elött 100 elztendővel *reducáltott* Sergek is fel-vagnak jegyezve. Egy illyen Könyv is előttünk nagyon szükségös.

Liptó 1. Jap. — (Szórol szóra.) — Szem látomást tapasztalni már itt a' Magyar Nyelvnek béplántált tsirájit, és bimbójit. Öröm, és gyönyörűség hallani, mely buzgósággal, és elő menetellel tsatsognak már Magyarul a' Tót Tanítványok. Nem hasztalan kértek ide a' N. Liptó Vármegyei küldött Urak a' Pelli Semináriumból egy Német nevű, de nevezetes Nevendék Papot az ő Német nevű Tót Városokban. Itten t. i. *Rosenbergában* ő Felsége költségén rőppant ujj Oskolák a' N. *Hávor* Ur, és *Visnyei* Ur gondos fáradozási által fenékkötől fogva gyönyörűen fel-állittattak, és már az idén az ide gyült környékező Vármegyékből, sőt még Lengyelországból is való Ifjuság a' P. *Marsovszky* Direktor által ezen ujj Oskolákban pompálson (a' P. *Gerálovits Rhetorices* Professor által tartatott jeles befezede után) bé-vezették: És már is olly nagy elő menetellel kezdi az ifjuság a' többi szelid Tudományok

nyok mellett a' Magyar nyelvet-is űzni, és gratulálni, hogy rövid időn Magyarúl fogják az ő Tudományokat, és Deákul tanulni, a' mint-is már egyházyon az Honapi vizgáltatásokban Magyarúl feleltek, Köz-beszédet, és Közlöntéseket mondottak: úgy mint *Madatsányi, Szent-Iványi, Rakovszky, Dietrich's* m. Ugyan ezen tzelra nézve a' T. *Madatsányi* Ferentz Ur jártattya ezen Ujságokat magának költségén az Oskolák részire. Bár így tselekedni-nek minden Vármegyékben és Oskolákban egyházy jó Metzenások, az Iffus-ig könnyebbségére!! — Boldog Isten! ha tsak 10 ezrtendőekkel kezdetlök volna ez előtt! — de moll se késő — *fat cito fat bene.*

Nennyire ment légyen *Párisban* a' nyomtatás szabadsága, meg tettik ez a' többek között abból is, hogy az egész Városban közönségesen árulják ezen tizimű Könyvet: *Les crimes des Rois de France depuis Clovis, jusqu'a Louis XVI, par Mr de la Vicomterie.* (Frantzia Ország' Királyainak vétkei Clodoveustól fogva, XVI. Lajosig. De la Vicomterie Ur által.) A' Szerző, még *IV. Henriket* sem hagyja szárazon. — Bizonyyal nagy tárgyává foglathat venni, a' mostani Király előtt uralkodott *Feljedelmet, XV. Lajost*, a' kire már 1771-dikben következendő értelmű versek jöttek-ki *Párisban*: — *Didna, Bachus, és Vénus*, meg-rövidítik a' te élet folyását; küld-el, még idő van reá, magadtól az a' Szemtelen (*Barry* Grófnét), a' ki gyilkosa a' te betsületednek; haggy fel a' te illetlen szerelmeddel. Te, nem egyéb vagy, hanem egy gyáva *Tyrannus*; egy erőtelen machina, 's *Barry*' szolgája.